

LÄNSSTYRELSEN
I SKARABORGS LÄN

*Deligt länsstyrelsens
diarium har besvär
inte anförts över detta
beslut.*

Datum 24 april 1992

Registratör

Kopia till:

Tingskatten

BÅ

BESLUT

L1083

1

1992-03-30

221-49-91

delg erk

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

riksantikvarieämbetet och
historiska museer

Ink. 1993-02-15

Dnr:

Byggnadsminnesförklaring av ordenshuset Logen 204 Vulcan,
Tallen 5, Tidaholm

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen (SFS 1988: 950) om kulturminnen m m byggnaderna på fastigheten Tallen 5 i Tidaholm för byggnadsminnen.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 3 kap 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

1. Ordenshuset och vaktmästarebostaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadernas inre får inte göras ingrepp i stomme eller ändring av rumsindelning. I ordenshuset får inte göras ingrepp eller ändring av fast inredning.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Det område kring byggnaderna som på bilagda karta avgränsats med röd linje skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Redogörelse för ärendet

Fråga om byggnadsminnesförklaring av ordenshuset tillhörigt Logen 204 Vulcan, IOGT-NTO i Tidaholm, väcktes av Tidaholms kulturnämnd i skrivelse som inkom till länsstyrelsen den 25 maj 1983. Riksantikvarieämbetet och Skaraborgs länsmuseum har bedömt att ordenshuset äger ett så betydande kulturhistoriskt värde att en byggnadsminnesförklaring bör komma till stånd. Logen 204 Vulcan har accepterat byggnadsminnesförklaring och av länsantikvarien upprättat förslag till skyddsföreskrifter.

Byggnadsnämnden har tillstyrkt en byggnadsminnesförklaring med föreslagna skyddsföreskrifter.

Beskrivning:

Logen 204 Vulcan i Tidaholm inom nykterhetsrörelsen IOGT bildades 1882, och ordenshuset uppfördes följande år 1883. Det var ett av de först byggda ordenshusen i Skaraborgs län och är ett av de äldsta i landet. Den första IOGT-lokalen i landet byggdes 1881 i Arboga. I Tidaholm, den enda av länets städer som uppkommit genom 1800-talets industrialisering, fick folk-rörelserna stor betydelse, inte minst för folkbildning och samhällelig fostran. Ordenshuset som var Tidaholms första profana samlingslokal, blev utgångspunkt även för arbetarrörelsens framväxt.

Ordenshusets tomt ligger på en höjd mitt i kv Tallen. En sten-satt väg leder upp till entrén från Västra Drottningvägen. Ordenshuset har rektangulär plan med en mindre utbyggnad på baksidan. Det är byggt av liggande timmer på en grund av huggen sten. Utvändigt är det klätt med locklistpanel målad i ljusgult. Taket är ett sadeltak täckt med platt enkupigt tegel. På husets framsida finns en entrédörr med veranda samt två fönsteraxlar på vardera sidan om denna.

Husets inre upptas av en stor samlingsal. Denna är inredd med podium, talarstol och bänkar. På podiets framsida finns en målning med symbolerna för tro, hopp och kärlek. Salens väggar täcks av en hög bröstpanel. Utbyggnaden på husets baksida rymmer en mindre sal som kallas förrummet. I denna finns bl a en rad bokskåp inrymmande ett omfattande bibliotek.

Till ordenshuset hör en vaktmästarbostad som enligt uppgift är uppförd omkring 1904. Denna, som ligger bakom ordenshuset, har en rektangulär plan och är i en våning. Den har ljusgul panel-klädsel och sadeltak med platt enkupigt tegel. I ena delen av huset finns en vedbod.

Ordenshuset i Tidaholm är mycket typiskt för de mindre ordenshusen med sin stora sal och det mindre förrummet. Även inredningen med panel och möbler är typisk. Under åren 1988-1991 har det på ett varsamt sätt rustats upp med hjälp av bidrag från bl a Riksantikvarieämbetet och omfattande ideella insatser från Logen 204 Vulcan. Det återinvigdes den 28 september 1991. Även vaktmästarbostaden har ställts i ordning så att det kan användas för föreningens verksamhet.

Motivering

Med hänsyn till ordenshusets oförändrade karaktär och särskilt med tanke på att inredningen bibehållits i så hög grad, har ordenshuset ett så betydande kulturhistoriskt värde att det bör bevaras som en representant för de tidigaste ordenshusen i landet.

Detta beslut gäller även om det överklagas.

Länsstyrelsen vill erinra om lämpligheten att en stadsplaneändring görs som beaktar att byggnaderna förklaras som byggnadsminnen och ingår i ett kvarter som utgör ett kulturhistoriskt värdefullt område.

./.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten, bilaga formulär nr 5.

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsstyrelsens styrelse beslutat, har förutom föredraganden länsantikvarien Björkman även bitr länsarkitekten Rasmussen och chefsjuristen Edvardsson deltagit.

I styrelsens beslut har deltagit länsrådet Ridal jämte ledamöterna Jan Fransson (s), Svenlof Grenabo (m), Sture Hjalmarsson (s), Lars Johansson (s), Rune Kjernald (c), Birger Lindahl (m), Anders Nilsson (mp), Lars Nordquist (c), Kjell Nordström (s), Ulla Olander (s), Bengt Rosén (fp) och Sten Svensson (m).

Kopia till:

Tidaholms kommun
RAÄ
läns museet
Tidaholms museum
Nordiska museet
FBM
penh
registret
akten

Meddelande till inskrivningsmyndigheten vid Falköpings tingsrätt ofördröjligen efter det att beslutet vunnit laga kraft.

Tillhör Länsstyrelsen Skaraborg
län betalt 1992-C3-30

